

Okänd pärla av Asplund renoveras

I **Karlshamn finns** en arkitektonisk pärla av internationellt intresse. Nej två, fast de sitter ihop. Väggaskolan av Gunnar Asplund är en nationalromantisk rödslammad tegelborg från 1918 som tjugo år senare fick en tillbyggnad i vit funkis. Två totalt olika byggstilar men av samma hand. Få känner till dessa klenoder. Men blivande arkitekter från utlandet gör Vägaskolan till sitt första besöksmål i Sverige. I Karlshamn går de till stadens bibliotek och frågar efter Asplunds skola. Därför har biblioteket flera böcker om Asplund och säljer en utmärkt skrift för bara fem kronor om stadens byggnader. Det var så jag hittade skolan.

Helt hänförd blev jag stående i trappan upp till husen och njöt av den varmröda tegelbyggnaden som är länkad till sitt eleganta funkissyskon med en röd och gul förbindelsegång. Det finns ingen traditionell och tråkig skolgård runt byggnaderna, bara vildvuxen skog. Men nedanför trappan kan eleverna strosa i den vackraste tänkbara park, Rosengården från 1928.

Gunnar Asplund vann en arkitekt-tävling 1912 om en realskola i Karlshamn. Prisenämnden ansåg att "förslaget äger synnerligen goda planer samt en lugn på

grundval af inhemska motiv mycket vackert komponerad arkitektur". Kollegan Hakon Ahlberg skrev att med detta skolhus framträdde en ny och egenartad begåvning. Men Asplund var inte nöjd, han ville inte publicera det färdiga resultatet. Nationalromantiken var ett avslutat kapitel.

Sommaren 2007 drog en yttre renovering igång, den första i skolhusets historia. Den norra fasaden var täckt med byggplast, men jag kröp in under plasten och luktade på den nyslammade väggen. En ung byggjobbare berättade att det här var den roligaste renoveringen han arbetat med. Slamfärgen är fri från kemikalier och virket i de nymålade gröna fönsterbågarna är intakt trots sina 90 år. Han fnös åt funkishuset bredvid, "bara trist betong".

Jag kikade in genom ett fönster i tegelborgen, men det fanns inte mycket att se. Gunnar Asplund ritade en stor del av inredningen, till och med ett avancerat ventilationssystem. Men allt revs ut på 1960-talet.

Per Lewis-Jonsson är ansvarig arkitekt för renoveringen av Vägaskolan, som blev byggnadsminne 1993 och därmed ett riksintresse för kulturmiljövården. Han har letat i Asplunds korrespondens med byggleddaren och hittat en spännande brevväxling om putsprover. Ty putsen var det viktigaste.

– Från början var den så mättad med pigment att den nästan blödde, säger Per Lewis-Jonsson. Den stora mängden pigment, samt att väggen aldrig grundades, gjorde att putsen flagnade fort. Men det störde inte helhetsintrycket. Teglet bakom putsen hade samma färg och effekten blev

Foto: Kerstin Påvall

Asymmetriskt och roligt med fönstret på sned. Asplund tänkte på eleverna och lät innerväggen av oputsad tegel gå upp 1.20 m. Då kunde eleverna luta sig mot väggen, ja till och med sätta upp en skosula utan att förstöra någon puts.

att väggen såg ut som den säckskurats.

När skolan byggdes blandade man putsen på plats. Nu tillverkas den i Helsingborg av Målarkalk. För att komma så nära den ursprungliga sammansättningen av pust och kulör som möjligt har flera prover från 1918 skickats på tunnslipsanalys i Danmark.

I sommar ska renoveringen av den stora röda tegelborgen vara färdig. Någon 90-årsfest för Asplunds vackra ungdomsverk är inte planerad men åk gärna till Karlshamn och njut!

Det står mera om Vägaskolan i till exempel "Skolhuset. Idé och form" av Hjördis Kristenson och i Blundell Jones "Gunnar Asplund".

Kerstin Påvall

Vägaskolan av Gunnar Asplund renoveras. Det vackra röda pigmentet är järnoxider av typen Falurött pigment.